

STORTINGET

Innst. 57 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
frå familie- og kulturkomiteen

Prop. 4 S (2024–2025)

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Endringar i statsbudsjettet 2024 under Barne- og familiedepartementet (tillegsløyving til det stat- lege barnevernet)

Til Stortinget

1. Samandrag

I proposisjonen legg Barne- og familiedepartementet (BFD) fram endringsforslag til statsbudsjettet for 2024 som gjeld dei kapitla og postane som er omhandla nedanfor.

1.1 Kap. 855 Statleg forvaltning av barnevernet

1.1.1 POST 22 KJØP AV PRIVATE BARNEVERN- TENESTER, KAN NYTTAST UNDER POST 1

Løyvinga på posten dekkjer utgifter det statlege barnevernet har til kjøp av barnevernstiltak frå private leverandørar. Dette omfattar både kjøp frå ideelle og kommersielle leverandørar.

Bufetat har per august i år hatt 141 tilfelle der det ut frå etatens eiga vurdering har vore brot på bistandsplikta. Situasjonen er alvorleg. Barn får ikkje plass i barnevernsinstitusjon når dei treng det. Bufetat er i ein krevjande økonomisk situasjon som mellom anna gjorde at etaten fekk ei tillegsløyving på 150 mill. kroner i samband med revidert nasjonalbudsjett. Dette viser seg å ikkje vere tilstrekkeleg.

Behovet for å vareta bistandsplikta, samstundes som ressursane vert brukte effektivt, er den største kortsiktige utfordringa i institusjonsbarnevernet. Bufdir arbeider for å forbetre situasjonen, avgrense utgiftsauken og auke kapasiteten på institusjonane. Dei viktigaste tiltaka for å betre situasjonen er å halde fram med å auke talet på statlege plassar, sikre stabil bemanning, og gjennomgang av marknaden med kontraktsoppfølging av private leverandørar. BFD har bedt Bufdir leggje til rette for stabilitet og ha eit langsiktig perspektiv på kapasitet i den private marknaden.

Det er no eit meirbehov til kjøp av private institusjonsplassar, i hovudsak grunna auka behov for einstilte kjøp samanlikna med tal i revidert nasjonalbudsjett.

Einskilde kjøp har høgare prisar i marknaden enn dei eksisterande alternativa. Fleire einstilte kjøp fører, saman med større behov hos barna og færre tilbydarar i marknaden, òg til at prisane på tiltaka aukar samanlikna med vedteke budsjett. Dette meirbehovet utgjer 440 mill. kroner.

Det er òg ein auke i talet barn i private beredskapsheimar. Dette utgjer om lag 18 mill. kroner knytte til private fosterheimar.

I statsbudsjettet for 2024 vart det løyvd 10 mill. kroner til å auke talet på institusjonsplassar frå ideelle leverandørar. Det er førebels innvilga etableringsstøtte til fem ideelle leverandørar, der det er vurdert at kapasiteten er nyoppretta og krev tilsetjing av personale. Det ligg likevel an til eit mindreforbruk i 2024 på om lag 3 mill. kroner, grunna manglande tilbod frå ideelle leverandørar i innkjøpet av plassar for ei målgruppe. Mindre utgifta vert nytta til å dekkje resterande meirutgifter.

Samla vert det føreslått å auke løyvinga på posten med 458 mill. kroner.

1.2 Kap. 3855 Statleg forvaltning av barnevernet

1.2.1 POST 60 KOMMUNALE EIGENDELAR

Inntektene på posten kjem frå kommunale eigen- delar for tiltak i det statlege barnevernet. Mindre endringar i opphaldsdagar gir ei meirinntekt på 25 mill. kroner. I tillegg er det ein auke i anslaga utover normert sats. Dette skriv seg frå utgiftsdeling med kommunane dersom barna har rettar etter andre regelverk. Dette gir ei meirinntekt på 50 mill. kroner samanlikna med gjel- dande budsjett.

BFD føreslår å auke inntektene på posten med 75 mill. kroner.

Dokumenta i saka er tilgjengelege på sakssida på stortinget.no.

2. Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpar- tiet, Åse Kristin Ask Bakke, Mona Nilsen og Torstein Tvedt Solberg, frå Høyre, Turid Kristensen og Tage Pettersen, frå Senter- partiet, Margrethe Haarr og Åslaug Sem- Jacobsen, frå Framstegspartiet, Silje Hjemdal, frå Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og frå Venstre, leiaren Grunde Almeland, viser til dei ulike føreslåtte justeringane i proposisjonen, der hovudgrepet er den føreslåtte tilleggsøyvinga på 458 mill. kroner til kjøp av private barnevernstenester, nærmare bestemt kjøp av private institusjonsplassar. Komiteen merkar seg at departe- mentet grunnjev tilleggsøyvinga med meirutgifter grunna lågare kapasitet og kapasitetsutnytting på stat- lege barnevernsinstitusjonar, auke i talet på born med behov for tiltak i barnevernsinstitusjon og større behov hos born enn tidlegare, og redusert kapasitetsutnytting og auka prisar i rammeavtaler med private.

Komiteen er opptatt av at alle born som har behov for det, får den hjelpa frå barnevernet som dei har krav på. Komiteen stiller seg bak framlegget til tilleggs- løyving til det statlege barnevernet.

Komiteens flertall, medlemene fra Ar- beiderpartiet, Senterpartiet og Socialis- tisk Venstreparti, viser til behovet for økte bevilgninger til kjøp av barnevernstiltak fra både ideel- le og kommersielle leverandører grunnet et økt behov for institusjonsplasser og beredskapshjem. Flertallet merker seg at barnevernstjenesten melder om at barn har større behov og utfordringer enn tidligere. Dette krever tettere oppfølging, i tillegg til at prisene for kjøp har blitt vesentlig dyrere.

Flertallet vil påpeke Bufetats bistandsplikt og at det har vært altfor mange brudd på denne plikten. Dette er bekymringsfullt. For å sikre at bistandsplikten blir fulgt, er det avgjørende at man på kort sikt gjennomfø- rer de nødvendige kjøpene hos private aktører for å de- ke behovet. Flertallet ønsker likevel å presisere målet om å fase ut de kommersielle aktører fra barnevernet på sikt. Samtidig må kapasiteten i det statlige barnevernet økes, og det må legges til rette for en større andel av ide- elle aktører med langsiktige avtaler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at ansva- ret for andrelinjebarnevernet i 2024 ble overført fra fyl- keskommunene til statlige barnevernsregioner, med unntak av Oslo, som beholdt ansvaret for barne- vernstjenestene i kommunen. Helt fra starten i 2004 har Oslo vært underfinansiert for sitt ansvar for andrelinje- barnevernet. I årene 2004–2015 ble tilskuddet til andre- linjebarnevernet i Oslo i hovedsak kun prisjustert, mens bevilgningen til Bufetat i tillegg til prisjustering også ble styrket i flere runder blant annet som følge av vekst i barnetall og satsinger. I 2016 ble imidlertid til- skuddet justert for vekst i barnebefolkningen, slik at Oslo har fått demografikompensasjon for årene etter 2015.

Disse medlemmer støtter regjeringens forslag til økte bevilgninger med 458 mill. kroner med den be- grunnelse som er gitt i Prop. 4 S (2024–2025), men me- ner at de samme utfordringene som skisseres, også gjel- der for Oslo. Det ligger imidlertid ikke forslag om en til- svarende tilleggsbevilgning når det gjelder barne- vernstjenestene i Oslo.

I forslaget fra regjeringen foreslås det en økning på 458 mill. kroner til kjøp av private barnevernstjenester og private fosterhjem. I 2024 er det 138 919 innbyggere i Oslo i aldersgruppa 0–18 år. Dette utgjør 11,79 pst. av alle landets innbyggere i denne aldersgruppa. En rela- tivt lik andel av økningene som er foreslått til det øvrige barnevernet, vil for Oslos del dermed utgjøre om lag 54 mill. kroner.

Disse medlemmer er klar over at finansierin- gen av barnevernet i Oslo i utgangspunktet skjer med tildeling over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett, og framkommer i tabell C-flk «Saker med sær- skild fordeling for fylkeskommunane». Disse med- lemmer mener imidlertid at de samme utfordringene som gjelder for kjøp av private barnevernstjenester i resten av landet, også må gjelde for Oslo. Oslo bør derfor kompenseres på like vilkår med de øvrige statlige bar- nevernsregionene. Disse medlemmer foreslår der- for at det opprettes en egen tilskuddspost som kompen- serer Oslo kommune tilsvarende som de statlige barne- vernsregionene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I statsbudsjettet for 2024 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
854		Tiltak i barne- og ungdomsvernet:	
	63	Tilskudd til barnevernstjenester i Oslo, bevilges med (NY)	54 000 000»

Disse medlemmer mener videre at det samme prinsippet må gjelde for statsbudsjettet for 2025, der det fra regjeringens side er foreslått en økning til de statlige barnevernsregionene på 552 mill. kroner, uten at Oslo er kompensert tilsvarende for sine utfordringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser i så måte til sine respektive alternative statsbudsjett for 2025, der det foreslås en økt bevilgning til barnevernstjenester i Oslo på 73,8 mill. kroner, tilsvarende Oslos naturlige andel.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet støtter regjeringens forslag til tilleggsbevilgning til kjøp av private institusjonsplasser, både fra kommersielle og ideelle leverandører.

Dette medlem er bekymret over barnevernets stadige brudd på bistandsplikten. Når formålet med bistandsplikten er å sørge for at barn som har behov for tiltak utenfor hjemmet, får et egnet plasseringssted, sier det seg selv at brudd på denne er alvorlig for de barn og unge som trenger hjelp. Det ansvaret hviler på offentlige myndigheter.

Dette medlem merker seg at dagens regjering setter ideologi foran barnets beste med sitt uttalte mål om å prioritere offentlige og ideelle tiltak foran bruken av private barnevernsinstitusjoner. Dette medlem mener at offentlige og private barnevernstjenester – både kommersielle og ideelle – bidrar til nødvendig kvalitet og mangfold. Det gir hvert enkelt barn best mulig tilpasset tiltak. Slik har det vært i en årrekke, og slik vil det nødvendigvis også være fremover.

Dette medlem registrerer at regjeringens forslag om tilleggsbevilgning klart og tydelig viser at regjeringen har tatt feil i sitt forsøk på å kutte ned på bruk av den nødvendige kompetansen som private leverandører kan bidra med.

Dette medlem viser videre til at ingen av disse midlene kommer barnevern i Oslo til gode. I 2004 ble ansvaret for andrelinjebarnevernet overført til statlige barnevernsregioner, men Oslo beholdt sitt ansvar og mottar for dette en særskilt tildeling over statsbudsjettet for å sikre at Oslo får den finansieringen som er nødvendig for å ivareta ansvaret for andrelinjebarnevernet i Oslo på samme måte som Bufetats regioner gjør. Når de statlige barnevernsregionene kompenseres for økte kostnader i andrelinjebarnevernet uten at en tilsvaren-

de kompensasjon gis til Oslos andrelinjebarnevern, er dette en stor skjevfordeling, og det vil først og fremst ramme barna som har behov for institusjonsplass eller fosterhjem. Med den utviklingen man har sett i kriminalitet og alvorlige voldsepisoder begått av barn og unge under kriminell lavalder, er det uforståelig at ikke en del av denne kompensasjonen også gis til andrelinjebarnevernet i hovedstaden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens fremlagte strategi for institusjonsbarnevernet: Vårt felles ansvar – ny retning for barnevernets institusjonstilbud. Strategien følger opp Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023: 24 og viser en ny innretning for institusjonstilbudet, der barn skal slippe å flytte, og der en skal få helsehjelp, utviklingsstøtte og beskyttelse. 58,5 mill. kroner er satt av for neste år til utprøving gjennom en pilot. Flertallet vil også understreke viktigheten av at de regionale helseforetakene fra i år har fått i oppdrag å planlegge for helseteam knyttet til alle institusjoner, hvor det er inngått samarbeidsavtaler mellom helse- og barnevern i alle regioner. Det vises videre til at det jobbes med implementering av Nasjonalt forløp for barnevern, som skal være en grunnmur for helsesatsingen i barnevernet, i tillegg til en styrket helsekartlegging, samt bedre innretning av skoletilbudet. Samtidig vil flertallet vise til at etter flere år med nedgang i behovet for institusjonsplasser har det fra høsten 2022 vært en økning i antall barn med behov for akutt- og behandlingsplasser, i tillegg til at disse barna har mer sammensatte behov enn tidligere.

Flertallet mener det er svært viktig å sikre økt grunnberedskap i institusjonsbarnevernet. Det vil si at arbeidet med å øke statlig, offentlig kapasitet må prioriteres, og at dette må suppleres med økte langsiktige rammeavtaler med private, og da særlig ideelle aktører. Flertallet viser til målet om ideell vekst, at det er opprettet en egen intensjonsavtale mellom regjeringen og ideell sektor på barnevernsfeltet, og at avtaler med ideelle aktører er prioritert gjennom flere plasser med kjøpsgaranti og krav om ideelle eiere. Flertallet viser til at under forrige regjering var det en stor økning i kjøp fra kommersielle aktører på barnevernsfeltet, på bekostning av offentlige plasser og grunnberedskap for barna med de aller største behovene. Særlig vises dette gjennom at

en stor andel av plassene kjøpes gjennom enkeltkjøp, hos private uten rammeavtaler, og der det gjøres avtaler rundt hvert barn. Flertallet mener at man ikke kan fortsette å drive norsk barnevern med så liten grunnberedskap for akutt- og behandlingsplasser, og at det er et klart mål å redusere dyre enkeltkjøp og bygge opp statlig kapasitet. Slik vil akuttberedskapen i barnevernet gjøres mindre avhengig av dyre enkeltkjøp fra kommersielle aktører. Denne omstillingen er regjeringen i gang med, men all omlegging må gjøres på en måte som sikrer barnas behov i omstillingen. I en situasjon der barn står uten tilbud, og behovet for flere plasser har blitt betydelig større, må det sikres finansiering av flere plasser. Flertallet vil understreke at bedre kvalitet i barnevernet er når man sørger for at ressursene blir i barnevernet og starter en nødvendig omstilling for å styrke den offentlige og ideelle kapasiteten, bygger opp større grunnberedskap og reduserer risikoen for de mest sårbare barna. Det dreier seg både om erfaring, kunnskapsdeling og økonomi. Flertallet vil også sikre inngripen på et lavest mulig nivå, noe som sikres best når tiltaket ikke har som formål å skulle tjene penger. Det er det offentlige som har ansvar for barnevern, og det er viktig å hindre tap av kompetanse i offentlig barnevern.

Flertallet viser til at andrelinjetjenesten i barnevernet siden 2004 har vært lagt til staten ved Bufetat. Før 2004 lå den til fylkeskommunen. Ved den statlige overtakelsen ble Oslo holdt utenfor reformen. Oslo kommu-

ne har i dag fortsatt det helhetlige ansvaret for barnevernet ved Barne- og familieetaten (BFE), og har selv ansvar for å etablere og drive institusjoner og godkjenne private og kommunale institusjoner.

Flertallet viser til NOU 2023: 24 Med barnet hele vegen der Barnevernsinstitusjonsutvalget så på dagens skille mellom Bufetat og BFE, og det kommer fram at det finnes parallelle utviklingsløp og systemer. Blant annet har Bufetat og BFE ulike målgruppedifferensieringer, fagmodeller og kompetansemodeller, og rapporteringskrav og statistikk praktiseres ulikt. En annen forskjell er at statlige bevilgninger til institusjonsområdet ikke nødvendigvis tilfaller BFE. Kostnadsvekst utløser budsjettøkninger for Bufetat, men ikke for BFE. Samtidig fører ikke kostnadsreduksjoner i Bufetat til kutt i budsjettet for BFE. Slik er Oslo kommune i dag skjermert for kutt i finansiering ved kostnadsreduksjoner, men får heller ikke automatisk del av økt finansiering ved økte driftskostnader i Bufetat.

Flertallet viser til at Oslo kommunes barnevern finansieres gjennom tildeling over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett. Flertallet ber regjeringen i samarbeid med Oslo kommune gå gjennom dagens finansieringsordninger for barnevernet i Oslo kommune, for å sikre at barnevernet i Oslo blir finansiert på en likeverdig måte med andre barnevernstjenester i landet, og tiltak for å sikre et forbedret og forsterket samarbeid mellom BFE og det statlige barnevernet (Bufetat).

3. Forslag frå mindretal

Forslag frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre:

Forslag 1

I statsbudsjettet for 2024 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post Formål	Kroner
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet:	
	63 (NY) Tilskudd til barnevernstjenester i Oslo, bevilges med	54 000 000

4. Tiltråding frå komiteen

Tiltrådinga frå komiteen vert fremja av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjere følgjande

vedtak:

I statsbudsjettet for 2024 vert det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post Formål	Kroner
	Utgifter	
855	Statleg forvaltning av barnevernet:	
	22 Kjøp av private barnevernstjenester, kan nyttast under post 1, blir auka med frå kr 3 718 857 000 til kr 4 176 857 000	458 000 000

Kap.	Post Formål	Kroner
	Inntekter	
3855	Statleg forvaltning av barnevernet:	
	60 Kommunale eigendelar, blir auka med	75 000 000
	frå kr 2 571 496 000 til kr 2 646 496 000	

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 26. november 2024

Grunde Almeland

leiar og ordførar

